

Valtionvarainministeriö

Viite: Lausuntopyyntö VM 139:00/2014

LAUSUNTO RAHANPESULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMISTYÖRYHMÄN MUISTIOSTA

Valtionvarainministeriö on viitekohdassa mainitulla lausuntopyynnöllä pyytänyt Oikeusrekisterikeskukselta lausuntoa rahanpesulainsäädännön uudistamistyöryhmän muistiosta.

Oikeusrekisterikeskus toimii rikos- ja sakkorekisterin rekisterinpitäjänä sekä huolehtii sakkoihin, menettämisseuraamuksiin, maksuihin ja saataviin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä.

Oikeusrekisterikeskus on kiinnittänyt muistiossa huomiota seuraaviin kohtiin.

1. Rahanpesun valvontarekisteri ja rekisteröitävien luotettavuuden arviointi

Muistiossa ehdotetaan perustettavaksi aluehallintovirastoon rahanpesun valvontarekisteri. Rekisteristä säädettäisiin ehdotetun rahanpesun ja terrorismin estämis- ja selvittämislain 5 luvussa.

Rekisteröinnin edellytyksenä olisi 3 § 1 mom 4 kohdan mukaan luotettavuus. Luotettavuuden edellytyksistä, luotettavuusarvioinnin ulottuvuudesta säädettäisiin saman luvun 5 §:ssä. Luotettavuuden selvittämiseksi aluehallintovirastolle säädettäisiin jo voimassa olevan säädöksen¹ tapaan tiedonsaantioikeus Oikeusrekisterikeskuksen sakkorekisterin tietoihin. Rikosrekisteriä koskeva tiedonsaantioikeus² pysyisi ennallaan.

1.1 Vaikutukset Oikeusrekisterikeskuksen toimintaan

Kyselyjä tulisi työryhmämuiston³ mukaan rekisterin perustamisvaiheessa 35

1 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (503/2008) 5:31.3 §

2 Rikosrekisterilaki (770/193) 4.1 § 3a k

3 Työryhmämuistio 3.2.3, s. 77

000 – 45 000 kpl ja jatkossa vuosittain tuhansia. Tällä hetkellä aluehallintoviraston lähettämät tietopyynnöt vastaanotetaan joko sähköpostitse tai faxilla. Pyyntöjä käsitellään manuaalisesti ja kyselyt syötetään järjestelmiin manuaalisesti. Tulos palautetaan useimmiten sähköpostitse.

1.3. Henkilötyön arviointi rikos- ja sakkorekisterikyselyjen osalta

Uudella rikosrekisterijärjestelmällä ns. listakyselymuodossa yksi työntekijä käsittelee keskimäärin n. 300 - 400 kyselyä päivässä. Sakkorekisteriotteen tuottaminen vaatii enemmän manuaalivaihtoehtoja järjestelmästä johtuen ja yksi käsittelijä tuottaa noin 250 – 350 otetta päivässä. Henkilötyömäärän lisäys tulisi olemaan rekisterin perustamisvaiheessa noin 0,5 htv. Toiminnan vakiinnuttua tarvittavaa henkilötyömäärää on vaikea arvioida, koska muistiossa arvioidaan kyselyjä olevan vuosittain suuruusluokassa tuhansia.

1.4 Järjestelmäkustannukset

Oikeusrekisterikeskus ottaa vuoden 2016 aikana käyttöön valtion yhteistä integraatiopalvelua (VIA) käyttävän kyselyrajapinnan viranomaiskäyttöön⁴. Rajapinnan kautta rikos- ja sakkorekisterijärjestelmän tiedot palautetaan automaattisesti suoraan kysyvään tietojärjestelmään. Henkilötyötä säästyy sekä kysyvällä viranomaisella, että Oikeusrekisterikeskuksessa ja tietojen luovutukseen käytetty käsittelyaika lyhenee.

Aluehallintovirastolla on mahdollisuus liittyä käyttämään julkaistavaa kyselyrajapintaa, tekemällä omat järjestelmämuutoksensa ja vaadittavat tietoliikenneavaukset. Oikeusrekisterikeskuksessa uuden viranomaisen liittyminen kyselyrajapintaan aiheuttaa vähäisen määrän järjestelmämuutoksia sekä tietoliikenneavauksista johtuvaa testausta ja -kustannuksia. Kustannusten arvioidaan olevan 10 000 – 20 000 €, mikäli rajapinta rakennetaan yhteen aluehallintoviraston tietojärjestelmään.

Jatkuvat Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen lisääntyvät palvelukustannukset tulevat olemaan joitain satoja euroja kuukaudessa ja todellinen kustannus riippuu kyselyrajapintaan liittyvien viranomaisten määrästä.

2. Seuraamus- ja rikemaksujen täytäntöönpanotehtävät

Yksi työryhmän keskeisistä muutosehdotuksista liittyy hallinnollisiin seuraamuksiin. Rahanpesulain 9 luvussa ehdotetaan säädettäväksi hallinnollisista seuraamuksista, kuten rikemaksusta ja seuraamusmaksusta.

Työryhmän muistiossa ehdotetaan, että rahanpesulain perusteella hallinnollisia seuraamusmaksuja voisivat jatkossa määrätä Finanssivalvonta, Poliisihallitus, Etelä-Suomen aluehallintovirasto sekä Patentti- ja rekisterihallitus. Lisäksi asianajajayhdistys voisi tehdä esityksiä hallinnollisista seuraamusmaksuista ja Etelä-Suomen aluehallintovirasto voisi määrätä asianajajayhdistyk-

⁴ Työryhmämuistio 4.2, s. 92

sen esityksestä seuraamuksen.

Oikeusrekisterikeskus keskittyy lausunnossaan seuraavaksi niihin työryhmän esittämiin muutoksiin ja uudistuksiin, jotka liittyvät Oikeusrekisterikeskuksen täytäntöönpanotehtäviin.

Ehdotettu rahanpesulain 9 luku 9 §: Rikemaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpano ja palauttaminen.

Rahanpesulain 9 luvun 9 §:n mukaan rikemaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus. Täytäntöönpanosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Oikeusrekisterikeskuksen on hakemuksetta palautettava rikemaksu ja seuraamusmaksu, jos sitä koskeva päätös on kumottu tai jos määrätyn maksun määrää on alennettu.

Oikeusrekisterikeskus kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettu säännös on ristiriidassa säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa esitettyyn nähden. Perustelutekstissä todetaan, että Oikeusrekisterikeskuksen olisi palautettava hakemuksesta maksettu rikemaksu ja seuraamusmaksu, jos sitä koskeva päätös on kumottu tai jos määrätyn maksun määrää on alennettu.

Oikeusrekisterikeskus ehdottaa, että säännöstä muutettaisiin siten, että Oikeusrekisterikeskus palauttaisi hakemuksesta jo maksetun rikemaksun ja seuraamusmaksun, jos samasta teosta, jonka perusteella rikemaksu tai seuraamusmaksu on määrätty, tuomittaisiin rangaistus rikoslain perusteella.

Jäljempänä ilmenevällä tavalla Oikeusrekisterikeskus esittää ehdotettua rahanpesulain 10 luvun 5 §:ää muutettavaksi siten, että rahanpesulain perusteella määrättävät hallinnolliset seuraamusmaksut täytäntöönpantaisiin lainvoimaisen päätöksen tai tuomion perusteella. Siten nyt tarkasteltavan rahanpesulain 9 luvun 9 §:n mukaisia maksujen palautuksia ei aiheutuisi hallinnollisten seuraamusmaksujen muutoksenhausta johtuen lainkaan. Edellä mainitusta syystä Oikeusrekisterikeskus ehdottaa, että säännöksessä mainittu maksujen palautus rajoitetaan siihen, jos samasta teosta, jonka perusteella rikemaksu tai seuraamusmaksu on määrätty, tuomittaisiin rangaistus rikoslain perusteella.

Oikeusrekisterikeskuksella ei ole mahdollisuutta ja resursseja seurata sitä, onko Oikeusrekisterikeskuksen täytäntöönpanemien hallinnollisten seuraamusmaksujen perusteena olevien tekojen tai laiminlyöntien perusteella tuomittu rangaistus rikoslain perusteella. Edellä mainitusta syystä Oikeusrekisterikeskus ehdottaa säännöstä muutettavaksi siten, että maksetun rikemaksun ja seuraamusmaksun palautus edellyttäisi aina asianomaisen henkilön tai oikeushenkilön hakemusta Oikeusrekisterikeskukselle.

Ehdotettu rahanpesulain 10 luku 5 §: Maksujen täytäntöönpano.

Rahanpesulain 10 luvun 5 §:n mukaan tämän lain perusteella maksettavaksi

tuomittu uhkasakko ja tämän lain nojalla määrätty rikemaksu ja seuraamusmaksu korkoineen saadaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään. Rikemaksu ja seuraamusmaksu saadaan kuitenkin panna täytäntöön vain lainvoimaisen päätöksen perusteella.

Ehdotetussa säännöksessä ja säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että seuraamusmaksut voitaisiin periä ilman tuomiota. Toisaalta saman säännöksen mukaan rikemaksu ja seuraamusmaksu saadaan kuitenkin panna täytäntöön vain lainvoimaisen päätöksen perusteella.

Oikeusrekisterikeskus ehdottaa, että säännöstä muutettaisiin siten, että kaikki rahapesulain perusteella määrättävät hallinnolliset seuraamusmaksut täytäntöönpantaisiin lainvoimaisen päätöksen tai tuomion perusteella (ks. tältä osin rahanpesulain 9 luvun 9 §:n yhteydessä esitetyt kommentit.) Oikeusrekisterikeskus ehdottaa lisäksi, että maksujen täytäntöönpanoa koskevaan säännökseen tai ainakin perustelutekstiin lisättäisiin perusteet siitä, miten korko rikemaksuille ja seuraamusmaksuille määräytyy.

Oikeusrekisterikeskus kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetun säännöksen mukaan rahanpesulain mukaisten velvoitteiden tai laiminlyöntien tehosteeksi tuomittava uhkasakko täytäntöönpantaisiin ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

Oikeusrekisterikeskus ehdottaa, että säännöstä muutettaisiin siten, että uhkasakko täytäntöönpantaisiin uhkasakkolain (1113/1990) mukaisesti, koska muutkin hallintomenettelyssä tuomittavat uhkasakot täytäntöönpannaan viimeksi mainitun mukaisesti. Uhkasakolle ei ole perusteltua määrätä korkoa lainkaan. Uhkasakon täytäntöönpano olisi selvyuden vuoksi perusteltua erottaa säännöksessä kokonaan omaksi momentikseen.

3. Yhteenveto

3.1 Järjestelmäkustannuksista syntyvien määrärahojen varmistaminen rikos- ja sakkorekisterikyselyjen sähköistämiseksi

Oikeusrekisterikeskuksen käytössä olevien järjestelmien kehittämismäärärahat ovat olleet useamman vuoden alimitoitettut tarpeisiin nähden. Toimintaa on jouduttu rahoittamaan lisäbudjettimenettelyllä ja virasto on hakenut pysyvää tasokorotusta tietojärjestelmämenoihinsa.

Jotta varmistetaan henkilötyön minimointi ja aluehallintoviraston liittyminen VIA -kyselyrajapintaan rikos- ja sakkorekisterikyselyjen toteuttamiseksi, tulee syntyvät kustannukset kattaa erillisrahoituksella irrallaan viraston omista kehitysmäärärahoista.

3.2 Hallinnollisten seuraamusmaksujen ja rikemaksujen täytäntöönpanoon liittyvät järjestelmäkehitystarpeet

Oikeusrekisterikeskuksen tehtävänä on sakon täytäntöönpanosta annetun lain soveltamisalaan kuuluvien rangaistus- ja muiden seuraamusten täytäntöönpanon lisäksi periä hallinnollisissa menettelyissä määrättyjä seuraamusmaksuja. Erilaisten rike- ja seuraamusmaksujen perintätehtäviä on säädetty Oikeusrekisterikeskukselle 13 erityislaissa. Seuraamusmaksujen perintä on, ylikuormamaksuja lukuun ottamatta, hoidettava manuaalisesti, koska Oikeusrekisterikeskuksen täytäntöönpanotehtävissä käyttämään, vuonna 2004 valmistuneeseen tietojärjestelmään ei ole tehty sellaisia muutoksia, että seuraamusmaksujen perintätoimenpiteitä olisi mahdollista hoitaa tietojärjestelmän avulla. Tämä tarkoittaa sitä, että maksukehotukset ja ulosottohakemukset lähetetään kirjepostina ja maksuvelvollisten ja ulosoton tilitykset vastaanotetaan, kirjataan ja tarkistetaan manuaalisesti.

Hallinnollisten seuraamusmaksujen lukumäärien kasvaessa vuosi vuodelta tehtävä vie yhä enemmän henkilötyötä, jota tietojärjestelmää kehittämällä voitaisiin säästää ja suunnata muihin tehtäviin. Vuonna 2015 perittäväksi saapui yhteensä noin 500 hallinnollista seuraamusmaksua. Uusia perintäasioita on tulossa myös valmisteilla olevan lähetettyjen työntekijöiden direktiivin täytäntöönpanoa koskevan direktiivin ja työntekijöiden vapaata liikkuvuutta edistävän direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä (TEM(1924/00.04.01/2014).

Kokonaisuudessaan resurssitilanne Oikeusrekisterikeskuksessa on muuttunut sellaiseksi, että nykyisin voimavaroin ei selvitä tehtävistä kohtuullisen laatutason kärsimättä. Oikeusrekisterikeskukselle tulisi varmistaa rahoitus täytäntöönpanojärjestelmän tietojärjestelmämuutoksiin, jotka mahdollistaisivat seuraamusmaksujen perinnässä automatisoidut maksujen käsittelyyn ja ulosoton hakemiseen liittyvät toimet samaan tapaan kuin muissa sakon täytäntöönpanolain soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Tarkkaa kustannusarviota hallinnollisten seuraamusmaksujen käsittelyn digitalisoimiseksi ei ole vielä tehty, mutta karkeasti arvioiden kustannukset perintäjärjestelmän muutoksista ja seuraamusmaksupäätösten sähköisestä vastaanottamisesta tulevat olemaan n. 300 000 €.

Johtaja

Ritva-Liisa Raatikainen

Toimialajohtaja

Marjatta Syväterä

Postiosoite
PL 157
13101 Hämeenlinna

Käyntiosoite
Vanajantie 10 B
13110 Hämeenlinna

Puhelin
029 56 65631

Telefax
029 56 65703

Sähköposti
oikeusrekisterikeskus@om.fi